

VAD ÄR PERCEPTION? OCH HUR KAN MAN FÖRBÄTTRA DEN FÖR BARNET?

UNGEFÄR
HÄLFTEN AV
ALLA SOM
HAR NEURO-
FIBROMATOS
HAR OCKSÅ
INLÄRNINGSSVÅRIGHETER

Här kan du få hjälp

- **Habiliteringen ger stöd till barn med olika funktionsnedsättningar och deras familjer.** I habiliteringsteamet ingår bland annat läkare, sjukgymnast, arbetsterapeut, logoped, psykolog, kurator och specialpedagog.
- **Elevhälsoteamet på varje skola kan ge värdefull hjälp.** Där finns skolpsykolog, skolsköterska, kurator, speciallärare/specialpedagog och ibland även andra experter.
- **Specialpedagogiska skolmyndigheten, www.spsm.se, ger stöd och råd till personal som arbetar med personer med olika funktionsnedsättningar.**
- **Hörselskadades riksförbund, www.hrf.se, har många bra tips för personer med någon form av hörselhandikapp.** Ibland kan det hända att en elev har både en hörselnedsättning och en perceptionsstörning och då måste man ta hänsyn till båda.
- **Dyslexiförbundet FMLS finns på www.fmls.nu**

V

år dotter är 9 år och har ändå sedan hon började skolan haft svårt att lyssna och koncentrera sig. Först trodde vi att hon kanske hörde dåligt, men hörseln är undersökt och helt normal. Specialpedagogen på skolan har antytt att hon kanske har perceptuella svårigheter.

För två år sen fick vår dotter diagnosen neurofibromatos, då vi sökte läkare för att hon hade så många bruna fläckar på huden och också hade fått ett par ”vårter” i ansiktet.

Kan hennes koncentrationsproblem ha något med hennes diagnos att göra? Hur ska vi kunna hjälpa henne?

Föräldrar

Precis som du beskriver så är ju de främsta kännetecknen på neurofibromatos ljusbruna fläckar, så kallade café au lait-fläckar, på huden samt neurofibrom, ett slags godartade och hudfärgade knutor, som finns i underhuden och ofta ser ut just som vårtor. De kan orsaka klåda i huden, som förvärras vid värme.

Förutom att ligga under huden kan knutorna också finnas på syn- och hörselnerverna och påverka syn och hörsel, men så verkar det ju inte vara för din dotter eftersom hennes hörsel är undersökt. De kan även växa på andra ställen i centrala nervsystemet och orsaka tryck, som kan ge följder, fastän knutorna i sig är godartade.

Ungefär hälften av alla, som har neurofibromatos, har också vissa inlärnings-svårigheter, trots att de flesta är normalbegåvade. Det är inte ovanligt med koncentrations- och uppmärksamhetssvårigheter och ibland sämre korttidsminne.

Koncentration och inläring påverkas bland annat av perceptionen, det vill säga hur vi tar in och bearbetar alla intryck som kommer från våra sinnen: syn, hörsel, känsel, balans, lukt och smak.

Bearbeta och tolka

För att inläring ska komma till stånd måste hjärnan alltså ta emot, bearbeta och tolka information. Dessutom måste informationen kunna lagras. Det kallar vi i dagligt tal för minne.

Det finns olika typer av minne, som korttidsminne, även kallat arbetsminne och som lagrar information tillfälligt.

Utan störning. Comfort Focus är ett trådlöst digitalt system, där läraren har en mikrofon och eleven en mottagare, så att eleven inte behöver störas av ljud runt omkring.

Foto: Comfort Audio.

Det är speciellt viktigt när man håller på att lösa en arbetsuppgift.

Långtidsminne och permanent minne lagrar information långsiktigt, som vi sedan kan hämta fram vid behov.

Hur vår hjärna handskas med de olika sinnesintrycken är individuell. Några av oss har lättare att använda sig av och komma ihåg synintryck, det vill säga är visuellt starka, medan andra har större nytta av det de hör, det vill säga är auditivt starka.

Kan vara överkänsligt

Vi utsätts för mängder av hörselintryck hela tiden, men kan för det mesta sälla bort det oväsentliga och ta in, bearbeta och tolka det som är viktigt för just det vi håller på med, det vill säga omgivningen tycker att vi kan lyssna.

Ibland är det här systemet ”överkänsligt”. Vi tar in för många intryck och kan inte sortera ut det som är viktigast för tillfället. Detta betyder att vi har svårigheter med den auditiva perceptionen.

Hur kan man hjälpa ett barn med svårigheter inom det auditiva området?

Ett barn med auditiva svårigheter är extra beroende av en genomtänkt lugn miljö, där obefogat ljud är bortsanerat. Hemma kan det handla om att radio och tv inte alltid står på.

■ För att utestänga onödiga ljud, till exempel vid läxläsning, kan hörselskydd vara till stor nytta.

■ I skolan kan man sätta möbeltassar under bänkar och stolar. För att minska på springet i klassrummet, bör varje sak ha sin uttänkta plats, till exempel pennvässaren som används av många elever under en lektion.

■ Det finns även tekniska hjälpmedel. Ett sådant är Comfort Focus, www.comfortaudio.se, ett trådlöst digitalt system, där läraren har en mikrofon och eleven en mottagare. Lärarens röst går direkt in i örat på eleven, som inte behöver störas av ljud runt omkring.

■ Den visuella perceptionen handlar om hur vi tolkar våra synintryck. Vi ser och sen inser vi vad vi såg. Det handlar alltså inte om synförmågan i sig utan om själva tolkningen av det man sett. Den visuella perceptionen påverkar bland annat läs- och skrivförmågan och även matematikinläringen. Det kan röra sig om hur man uppfattar bokstävernas och siffrornas utseende, vilket håll de är vända åt, hur man uppfattar och förstår innebörden av exempelvis 21, 12 och talens inbördes ordning.

■ Även för den visuella perceptionen kan man underlätta med en genomtänkt miljö utan störande intryck, både hemma och i skolan. Det kan vara bra med en ”ren” vrå utan onödiga föremål och väggdekorationer. En ren arbetsyta, med bara det framme, som behövs för den aktuella uppgiften, liksom var sak på sin plats i övrigt, kan vara till hjälp. Lugn och behaglig färgsättning underlättar ytterligare.

■ Vid all inläring är det bra att använda sig av flera inlärningskanaler och kombinera olika sinnesintryck. Det är därför som studieteknik är viktigt. Att rita tankekartor eller mindmaps, skriva stödord, upprepa tyst för sig själv är några exempel.

■ Ett bra tekniskt hjälpmedel är ett ”talande tangentbord” som återger ett bokstavslyd för varje bokstavstangent som trycks ner. Då får man ett extra stöd genom det man hör samtidigt som man ser bokstaven, dvs man kombinerar det auditiva och det visuella.

■ Som vi nämnde tidigare är korttidsminne/arbetsminne också viktigt för inläringen. Det finns numera bra och intressanta datorprogram, som tränar arbetsminnet, exempelvis RoboMemo och Minneslek.

Utredning krävs

För att veta vad som gäller för din dotter, behöver en psykologutredning göras. I den utredningen görs olika tester och information från hemmiljön och skolan tas också till vara. Detta ska sedan ligga till grund för olika anpassningar i skolan så att din dotter kan få en optimal undervisningssituation. Skolan har skyldighet att upprätta åtgärdsprogram där behoven preciseras för varje elev. Det är viktigt att åtgärdsprogrammen följs upp med jämna mellanrum.

Pia Wallenkrans, speciallärare och Gunilla Jaeger, psykolog, verksamhetschef Ågrenska.

Litteraturtips:

**Träna dina sinnen
Lär in
Tanketräning
(Wallenkrans,
Warne förlag)**

Pia Wallenkrans

Gunilla Jaeger

Ågrenskas experter Pia Wallenkrans och Gunilla Jaeger svar på frågor om barn med sällsynta funktionshinder. Ågrenska är ett nationellt kompetenscentrum med en webbsida på www.agrenska.se